

**ПСИХОТЕРАПИЯТА В ПСИХИАТРИЧНАТА КЛИНИКА
НА АЛЕКСАНДРОВСКАТА БОЛНИЦА В СОФИЯ**

А. Алексиев

ДКЦ „Александровска“, Медицински университет – София

Резюме. Накратко са представени значимите фигури в историческия път и развитие на психотерапията като научна дисциплина конкретно в Александровска болница в София. Начертани са и тенденциите на развитие.

Ключови думи: психотерапия, история на психиатричната помощ

**PSYSHOTHERAPY IN THE PSYCHIATRIC CLINIC OF THE
ALEXANDROVSKA UNIVERSITY HOSPITAL AT SOFIA**

A. Alexiev

Alexandrovskia University Hospital, MU – Sofia

Summary. In short are presented the scientist with significant contribution to the development of the psychotherapeutic treatment approach in the University Hospital “Alexandrovskia” at Sofia. Main tendencies are outlined.

Key words: psychotherapy, history of the psychiatry

Психиатричната клиника в Александровската болница е исторически свързана със създаването на първото психиатрично отделение у нас, на 01.01.1888 г., с началник д-р Стефан Иванов Данаджиев (1866-1943). От 01.07.1922 г., Психиатричното отделение се реорганизира в психиатрична клиника. Много голяма роля в това отношение изиграва проф. д-р Николай Михайлович Попов (1854-1939), дошъл от Русия (Казан) и Полша (Варшава). След Попов клиниката се оглавява последователно от доцентите Никола Гаврилов Кръстников (1880-1936), д-р Христо Петров (1901-1944) и школата на академик проф. д-р Георги Узунов (1904-1971) – професорите: Иван Темков (1918-1994), Коста Заимов (1919-2012), Владимир Иванов (1923-2002), Йордан Стоименов (1927-2008), Христо Христозов (1923-2002), Тодор Станкушев

(1930-2007), Меглена Ачкова (1930-), Кирчо Киров (1929-1999), Алекси Алексиев (1939-) и сегашният ръководител – Вихра Миланова (1953-). Трайни следи в историята на българската медицина и в развитието на европейската психиатрия оставя и проф. д-р Никола Шипковенски (1906-1976), създателят на оригиналната психотерапия, т. нар. освобождаваща психотерапия [2].

Диагностиката и терапията в Психиатричната клиника винаги се е равнявала с класиката и модернизмите на Западна и Източна Европа. Нашата психотерапия също така е догонвала западните стандарти. Имаме три български методики в „добрата лекарска практика“: на Н. Кръстников, т.нар. „изкуствена репродукция на афективните преживявания“ [13], на Кирил Чолаков (1897-1963) – т.нар. „психофизиологична декапсулация“ [10], и споменатата „освобождаваща психотерапия“, на Н. Шипковенски [12].

Александровската болница е с признат авторитет на Алма матер, включително и от роилите се колеги, психиатри и психотерапевти от София и страната. Във втората половина на миналото столетие вече се появява първото комплексно „Ръководство по психотерапия“, излязло 1963 г., написано от Емануил Шаранков, Георги Лозанов, Иван Петров и Атанас Атанасов [11]. То отразява основните направления в света по това време и в известна степен личния опит на авторите. През 1988 г. се явява второ ръководство по практическа психотерапия под редакцията на проф. д-р Христо Христозов [8, 9]. Проф. Христозов беше съвременен психиатър, психотерапевт, с дълбоко хуманен, холистичен подход към болния. Той беше специализирал и преодолел едностранчивите модели в психиатричната диагностика и терапевтика и беше обединил прагматично най-плодоносните насоки в психотерапевтичните теории и практики у нас. Преди да бъде отпечатано второто разширено издание той внезапно ни напусна [8, 9].

Развитието на психотерапевтичната дейност у нас вървеше заедно с това, което се правеше и пишеше по света, разбира се, с известно закъснение! През петдесетте и шестдесетте години на миналия век, с психотерапия се занимаваха единици-самотници, ентузиастични, които с дръзновение създаваха научните основи и при усвояването на умения за справяне в медицинската практика. В това отношение голяма е ролята на колежата доц. Христо Тодо-

ров Димитров –Тинко от Психиатричната клиника на Александровската болница в София (1928-1974). Това беше слепият психиатър-психотерапевт, с най-ефективната терапия при болните. На колегиумите на Г. Узунов и Н. Шипковенски в Клиниката се оказваше най-точно диагностициращ и терапевтизиращ по петте анализатора при отделните казуси! Дружелюбните колеги от ул. „Авицена” 20 (Ангел Кръстников, Николай Колев, Кирчо Киров, Живко Даскалов, Алекси Алексиев и много други колеги и студенти) се събирахме като в клуб и общувахме в единение. Психотерапевтичните ни редици набъбваха, но се нуждаехме от по-голямо сцепление и утвърждаване на научно прецизирани, едни или други психотерапевтични подстъпи към Пациента. Изпитвахме крещяща нужда от свобода на мислите ни, собствените решения и жадувахме за либерализъм в актуалната обстановка. Настъпваше „разведряването на Студената война на двете империи – Америка и Съветския Съюз” – Хелзинкският процес. По това време, *pro domo sua*, бях аспирант в Клиниката на Prof. DRM Stefan Leder и Prof. DPH Jan-Czeslaw Czabala във Варшава (Полша). Най-характерното за тази клиника беше хуманизирането на медикодиагностичната и терапевтичната дейност – основната теза от „третата кошница на Хелзинки”. Р. Рейгън и Н. Горбачов се бяха споразумели: 1. кошница – да не се нападаме! 2. кошница – да се въведе пазарната икономика и съревнователното, за сметка на държавно-плановото, стопанство, и 3. хуманизирането на медико-психологичните и социогичните науки и практики в държавните институции. През 1973 г., в Прага се събраха психотерапевтите от социалистическите страни. Доц. д-р Атанас Атанасов бе определен за наш участник, а впоследствие бях кооптиран и аз. Приеха се т.нар. Пражки тезиси. Проведоха се 6 симпозиума, на които присъстваха представителите на Полша, Източна Германия, Чехословакия, Унгария и СССР (последният, шести, симпозиум се проведе в София, с участие на нашите психотерапевти от цялата страна) [1]. Тези инициативи спомогнаха за завръщането на психиатрите към Световната психиатрична асоциация, в Хонолулу, където бяхме представявани от професорите Иван Темков, Коста Заимов и Тома Томов. Ледовете се разчупиха и през последните десетилетия на миналия век възникнаха реди-

ца колегиуми, групи, сдружения, асоциации, движения, които разработват и прилагат психотерапевтични стратегии и методики. Всред тези обединения заслужава да се споменат: Дневният център към Психиатричната клиника в Александровската болница, Българската асоциация по психотерапия и психологично консултиране с водачи: професорите към Нов български университет и Софийския университет – Ат. Атанасов, П. Димитров и др., Асоциацията на частните психиатри с доц. Георги Койчев, както и отделни групи и колеги психотерапевти, прилагащи специализирано психодрама, групова психотерапия, фамилна терапия, краткосрочна психотерапия, когнитивно-поведенческа терапия, позитивна психотерапия, неорайхианска аналитична психотерапия, хипноза, музикотерапия и др. Вече достигаме времето на сегашните организирани психотерапевтични общности в нашата страна [8, 9].

Какво ще залагаме сега и в близкото бъдеще? Психотерапията като общ подход и набор от специализирани техники и методи на лечение, психохигиена и психопрофилактика, рехабилитация и социотерапия се облягат на триализмената концепция на Аристотел (384-322 пр.Хр.), неохипократизма и Evidence-Bases Medicine. Хolistичната и синкретична диагностика при отделните етапи на болестта, много индивидуализирана, диференцирана и научно доказваща се на практика, определя избора на методиката на обслугата. Инициалната анамнеза, соматичният, неврологичният, психичният статус и психологичната експлорация трябва да водят до съгласие (compliance), а назначената терапия за около две седмици да се адмира и взема с положителен плацебо-ефект. Курсът на лечение е около шест седмици и след това се прецизират по-нататъшната терапия и третичната психопрофилактика. Това е нашето предложение – на АСЦЕДА, към ДКЦ „Александровска”, бул. „Св. Георги Софийски” № 1, 1431 София, тел: 02/931-420 и 0888 77 08 25. Заповядайте! В 6-и кабинет на ДКЦ се предлагат програми за консултации и лечение при емоционални разстройства, страхови и болкови синдроми, съпътстващи психосоматични смущения в храненето, съня, бодърстването, активностите, начините на живот, специализирани програми за терапия, рехабилитация, профилактика, антистресови и кризисни интервенции в работата, семейството и местоживенето – спешни и отложени посещения...

Библиография

1. Алексиев, А. Синкретична психотерапия и психопрофилактика. Благоевград, Университетско издателство „Неофит Рилски”, 2010.
2. Алексиев, А. Клиника по психиатрия. Годишник 2004, Университетска болница „Александровска” 125 години, София, с. 65-66.
3. Алексиев, А. VI Симпозиум на Работната група на психотерапевтите от социалистическите страни. София, 28-29 Октомври 1988.
4. Апостолов, М. История на медицината. С., МФ, 1977.
5. Димитров, Хр. Психоанализата и нейните разновидности. С., Мед и физк., 1965.
6. Димитров, Хр. Психоанализа и философия. С., Наука и изкуство, 1973.
7. Димитров, Хр. Неофройдизмът и съвременната психиатрия и медицинска психология. С., Мед. и физк., 1976.
8. Христов, Хр. Практическа психотерапия. София, Мед и физк., 1988.
9. Христов, Хр. Психотерапия. София, Мед и физк., 2002.
10. Чолаков, К. Психофизиологичната декапсулация като каузално лечение на психоневрозите. Русе, 1933.
11. Шаранков, Ем. Неврозите – клиничен поглед. С., Мед и физк. 1961.
12. Шипковенски, Н. Освобождаваща психотерапия.
13. Krestnikoff, N. Die heilende Wirkung kunstlich hervorgeruffener affektiver Erlebnisse. – Arch. Neurol. Psychiatr., **8**, 1929, 370-410.

✉ Адрес за кореспонденция:

Доц. д-р А. Алексиев
ДКЦ „Александровска”
Медицински университет
бул. „Св. Георги Софийски” № 1
1431 София

☎ 02/931-420 и 0888 77 08 25